

Egenkontroll och systemtillsyn

**Rapport om resultat av enkät
om tillsynskampanj och handledning**

Egenkontroll och systemtillsyn

Rapport om resultat av enkät om tillsynskampanj och handledning

Denna rapport har tagits fram av Miljösamverkans Arbetsgrupp, som också utgör projektgrupp för delprojekt Egenkontroll och systemtillsyn. Slutlig redigering och sammanställning av materialet har gjorts av projektledare Lasse Lind i samråd med övriga i arbetsgruppen.

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Enkätens genomförande och syfte	6
Sammanfattning av enkätresultatet	6
Arbetsgruppens bedömning och slutsatser	8
Fortsättningen	9

Bilaga

Enkäten. Sammanställning av svar	1
Vad man gjort och vad man planerar	2
Kommuner som inte besvarat enkäten	3
Omdöme om handledning, upptaktsmöten m.m.	4
Vad man inspekterat	5
Hur man inspekterat	6
Uppfattning om systemtillsyn	7
Positiva faktorer att framhålla:	8
Negativa faktorer att framhålla	8
Någon skillnad på hur metoden fungerar på små eller stora företag	8
Viktigast att utveckla i metoden	9
Hur har VU upplevt denna tillsyn	10
Positivt som VU upplever det	10
Negativt som VU upplever det	10
Viktigast att utveckla/förändra i metodiken enligt VUs önskemål	10
Hur är VUs egenkontroll	11
Vanliga brister	12
Om bristfällig egenkontroll, viktigast för att få en förbättring?	13
Uppföljning av tillsynsbesöken	14
Beskrivning av eventuella vitesföreläggande, åtalsanmälningar, miljöstraff etc.	14

Sammanfattning

En handledning, *Egenkontroll och systemtillsyn*, togs fram och under en tillsynskampanj 2002-2003 skulle miljökontoren i länet använda den för att med systemtillsyn kontrollera egenkontrollen på några verksamheter, i valfri bransch, i varje kommun.

Tolv kommuner deltog i kampanjen som utvärderats med en enkät. Ytterligare åtta kommuner besvarade enkäten och gav omdömen om handledningen.

Trots det relativt låga deltagandet besöktes närmare sjuttio verksamheter och eftersom enkätsvaren i stor utsträckning är samstämmiga kan bl.a. detta konstateras:

- ✓ Miljösamverkans handledning är uppskattad och fungerar som stöd för arbetet.
- ✓ Systemtillsyn som metod fungerar och bör rekommenderas.
- ✓ Verksamheternas egenkontroll ligger i de flesta fall på en alldeles för låg nivå.

Bakgrund

Delprojektet fick högst poäng i enkäten om Miljösamverkans verksamhet 2002. Det visade att det fanns ett behov av att förtydliga hur reglerna om egenkontroll kan tillämpas i tillsynsarbetet och att utveckla systemtillsyn och därigenom verka för en effektivare och mer enhetlig miljötillsyn i länet.

Under 2002 togs därför handledningen *Egenkontroll och systemtillsyn* fram, som ett redskap för miljökontoren (och för Länsstyrelsen).

Handledningen orienterar om egenkontroll och ger förslag på hur den kan granskas med systemtillsynsmetodik. Handledningen kan till viss del sägas vara en manual för systemtillsyn.

Miljökontoren i länet föreslogs att med hjälp av handledningen genomföra systemtillsyn på några tillsynsobjekt i varje kommun, i valfria branscher. Syftet var att man skulle träna sig på systemtillsyn och skaffa erfarenheter av arbetssättet. Dessa ”pilotinspektioner” skulle dock inte bara ses som övningar, utan genomföras på verksamheter där det var aktuellt med tillsyn, d.v.s. man kunde passa på att beta av en del av sin tillsynsplan.

Inför starten av tillsynskampanjen hölls upptaktsmöten på flera orter. Medverkade då, för att förmedla erfarenheter av systemtillsyn, gjorde också personal från Länsstyrelsen i Östergötland och från Arbetsmiljöinspektionen i Göteborgs distrikt.

I Östergötland hade Länsstyrelsen inom ramen för projektet Kemikalier i Östergötland tillsammans med kommunerna i det länet drivit ett systemtillsynsprojekt. Arbetsmiljöinspektionen (tidigare Yrkesinspektionen) har flerårig erfarenhet av systemtillsyn inom sitt arbetsområde, och krav på egenkontroll, benämnd internkontroll och senare systematiskt arbetsmiljöarbete, har också funnits längre i arbetsmiljölagen än i miljölagstiftningen.

Parallellt med detta projekt genomförde Miljösamverkan delprojektet Inomhusmiljö 2002, vilket syftade till att med systemtillsynsmetodik granska egenkontrollen på skolor och förskolor i länets kommuner. Resultatet har redovisats i en rapport januari 2004: *Delprojekt Inomhusmiljö - Rapport om resultat av enkät till miljökontoren i länet.*

Enkätens genomförande och syfte

För att få del av miljökontorens erfarenheter från tillsynskampanjen som med stöd av handledningen skulle genomföras hösten 2002 till våren 2003 (kampanjtiden förlängdes sedan till december 2003) gjordes en enkät till miljökontoren.

Syftet kan sägas vara trefaldigt: Få reda på hur pass väl handledningen fungerade, hur miljökontoren uppfattar att det går att arbeta med systemtillsynsmetodik, och hur det står till med egenkontrollen i allmänhet på de verksamheter som inspekteras.

Enkäten gick ut med mejl till Miljösamverkans kontaktpersoner på miljökontoren redan i början av kampanjtiden (januari 2003).

En första sammanställning av inkomna svar gjordes i juni 2003, men eftersom kampanjtiden förlängdes gjordes ingen rapport redan då.

Sammanfattning av enkätresultatet

Detaljerad redovisning av resultaten finns i bilagan "Enkäten, sammanställning över svar"

Omfattningen

21 av länets 49^a kommuner har besvarat enkäten.

12 av dessa har deltagit i tillsynskampanjen och tillsammans genomfört 68 tillsynsbesök. Drygt hälften avsåg industrier, en tredjedel serviceverksamheter såsom bensinstationer och verkstäder och några kommunala verksamheter och annan miljöfarlig verksamhet. Inget miljökontor hade valt att inspektera jordbruk. Med ett undantag skedde ingen samverkan med annan kommun i tillsynen.

Resursbrist har angivits som orsak av kommuner som svarat på frågan varför man inte deltagit i kampanjen.

---

^a I praktiken 48 kommuner när det gäller miljöfrågor, eftersom Lidköpings miljökontor genom avtal sköter all miljötillsyn åt Grästorps kommun.

Resultat

Omdöme om projektet och det stöd som gavs

- Handledningen, projektets omfattning och angelägenhetsgrad har alla fått höga betyg, 4 eller högre i medelomdöme på en skala 1 - 5 (fråga 4b - l)
- Också de upptaktsmöten som föregick tillsynskampanjen fick lika bra betyg (4a)

Systemtillsyn, miljökontorens omdöme

- Systemtillsyn som tillsynsmetod ges ett högt betyg, 4,3 (7a)
- När det gäller moment eller inslag i ett systemtillsynsbesök så får inspektions-sammanträde omdömet 4,1. Intervjuer, som bara några tillämpat värderas lite lägre till 3,2. Att verifierande detaljinspektion är ett viktigt inslag framgår av medelomdömet 4,0. (7d-f).
- Det är mycket viktigt eller önskvärt att vara två inspektörer som genomför tillsynen tillsammans. (7g).
- Som positivt att framhålla om systemtillsyn nämns bl.a: Ger bra inblick i vilken kontroll företaget har. Ger bra diskussion om verksamheten. Mer meningsfullt för alla parter - när längre. Företagen drivs på till bra egenkontroll. Bra stöd för företagen. Miljöfrågorna lyfts till VD-nivån.(7b)
- Som negativt att framhålla om systemtillsyn nämns bl.a: Kräver mer tid. Kan bli överambitiöst för mindre företag. Saknas en samtalspartner på företaget blir inspektionen lätt en monolog. Konkreta åtgärdsförslag kommer i skymundan.(7c)
- Om hur metoden fungerar på små respektive stora företag ges varierande omdömen. Några anser att den passar sämre på små, medan andra framhåller att den också går bra på små. Företagets inställning och förberedelser är mer avgörande svarar en. En anger att det på stora företag är den enda metod som kan tillämpas med framgång.(7h)
- Om vad som är viktigast att utveckla i metoden sägs bl.a. följande: Branschanpassa. Få fram tips för att få igång småföretagen. Genomgång/revidering av frågelistan. Viktigast nog att börja använda modellen och lära sig hantera den.

Systemtillsyn, verksamhetsutövarnas omdöme, såsom miljökontoret uppfattat det

- Även de inspekterade, verksamhetsutövarna, har i huvudsak upplevt systemtillsynen positivt (8a)
- Som positivt som VU upplever det nämns bl.a: Bra med koncentrerad insats där de även får svar på frågor. Effektivare och mer systematiskt. Tillsynsmyndigheten intresserad av företaget som helhet, inte bara kritisk. VU är väl förberedd inför inspektionen.(8b)
- Som negativt som VU upplever det nämns bl.a: Tidsåtgången. Fler personer behöver engageras.(8c)

Egenkontroll

- Verksamhetsutövarnas egenkontroll var i de flesta fall otillräcklig. Medelomdömet var 2,6 och bara fem av de tolv miljökontor som svarade på frågan gav

omdömet 3 eller högre. De två kommuner som genomfört klart flest inspektioner gav båda omdömet 2. (9)

- Vanliga brister i egenkontrollen som nämns i svaren är bl.a: Bristande eller obefintlig dokumentation. Dåligt med kunskaper om miljöbalken och om egenkontroll. Riskbedömning saknas. (9)
- På frågan om vad som bedöms viktigast för att få en bättre egenkontroll till stånd rankades inspektioner högst, därefter information från branschorganisationer och på tredje plats att företagen inför miljöledning. Inget miljökontor angav information från myndigheter som viktigt. (10)
- Samtliga miljökontor har följt upp inspektionsbesöken genom att ge råd eller rekommendationer. Bara två har, i vart fall när enkäten besvarades, använt sig av förelägganden.

Arbetsgruppens bedömning och slutsatser

Trots det relativt låga deltagandet i tillsynskampanjen besöktes närmare sjuttio verksamheter och eftersom enkätsvaren i stor utsträckning är samstämmiga ger enkätresultatet ett ganska säkert underlag för bedömningar. Följande kan sägas:

- ✓ Systemtillsyn som metod fungerar och bör rekommenderas. Resultatet när det gäller systemtillsyn som metod är samstämmigt med resultatet av Miljösamverkans delprojektet Inomhusmiljö 2002 där systemtillsyn också tillämpats.
- ✓ Det stöd i form av handledning som Miljösamverkan tagit fram fungerar och kan fortsatt användas i löpande tillsyn med systemtillsynsinriktning. Handledningen kan säkert utvecklas och kompletteras, vilket dock inte bör prioriteras ännu, förutom en enklare översyn av frågelistan. Andra insatser är förmodligen viktigare för att miljökontoren mer allmänt ska komma igång med att tillämpa systemtillsyn.
- ✓ Resursfrågan, tidsåtgången, är säkert det största hindret för de flesta miljökontor. Särskilt med tanke på att det är önskvärt med två inspektörer vid systeminspektion. Hur detta hinder ska kunna övervinnas måste ägnas uppmärksamhet.
- ✓ Egenkontrollen ligger i de flesta fall på en alldeles för låg nivå, för långt från lagstiftningens krav. Eftersom egenkontroll är ett centralt inslag i miljöbalken bör kontroll av egenkontrollen vara prioriterad i så gott som all tillsyn. Arbetsgruppen ser systemtillsyn som den naturliga och effektivaste metoden att granska egenkontrollen.
- ✓ Systemtillsyn är inte bara det förmodligen bästa sättet att granska egenkontrollen, den är sannolikt också det bästa medel en tillsynsmyndighet har till sitt förfogande för att driva på verksamhetsutövarna att skaffa sig en acceptabel egenkontroll.

Denna positiva inställning till systemtillsynen innebär inte att arbetsgruppen anser att det är den enda tillsynsmetod som ska tillämpas. Kortare tillsynsbesök, oanmälda när

det passar, där detaljer granskas är ett viktigt komplement. Sådana kontroller bör alltså inte bara utföras som verifierande stickprov i samband med systemtillsynsbesöket. Med tanke på hur pass resurskrävande ett systemtillsynsbesök är kan det inte genomföras så frekvent på varje företag. Då blir korta detaljinspektioner ett viktigt komplement för att försäkra sig om att verksamhetsutövarna håller nivån uppe mellan de mer sällan förekommande systemtillsynsbesöken.

Det kan också finnas andra skäl att genomföra enklare inspektioner med kontroll av bara en eller några få detaljer. Exempelvis en tillsynskampanj som är inriktad på någon speciell bestämmelse.

Fortsättningen

Denna rapport är det första steget i utvärderingen av delprojekt Systemtillsyn och egenkontroll. Projektet fortsätter under 2004 med syfte att göra en fördjupad utvärdering och få fram rekommendationer för miljökontorens arbete med att verka för en effektiv egenkontroll och att tillämpa systemtillsyn. Under hösten 2004 kommer därför någon form av seminarium att anordnas, där dessa frågor tas upp för diskussion.

Fram till dess ska vi också närmare studera de erfarenheter på området som gjorts i bl.a. Östergötland (Projekt Kemikalier i Östergötland) och Kalmar län (Projekt Miljösamverkan Sydost).

Särskild uppmärksamhet ska, som också framgår av vår verksamhetsplan 2004, ägnas åt frågan om egenkontroll på mindre verksamheter.

Enkäten. Sammanställning av svar

Tabell A Vad man gjort och vad man planerar	Besvarat enkät	1 Delta- git	5 Antal inspektio- ner	2 Antal personv.	3 Tänker ..	
					inspektera nu	avvakta utvärd.
Alingsås	X	X	3	1	X	
Dals-Ed	X	X	2	2		X
Färgelanda	X	X	3	2	X	
Götene	X	X	1	1		X
Lerum	X	X	1	0,5		X
Lidköping	X	X	3	1,5		X
Skara	X	X	3	2		X
Skövde	X	X	21	3	X	
Stenungsund	X	X	2	1	X	
Strömstad	X	X	24	3	X	
Tibro	X	X	4	2	X	
Åmål	X	X	2	1	X	
Falköping	X					X
Karlsborg	X					X
Lilla Edet ^b	X					X
Lysekil	X				X	
Mark	X				X	
Partille	X					X
Tidaholm	X					X
Trollhättan	X				X	
Vara	X					X
SUMMA	21	12	69	20 ^c	10	11
Angivna orsaker till varför man inte deltagit: <ul style="list-style-type: none"> • Resursbrist, inte tillräckligt med personal/tid (3) • Annan prioritering p.g.a. resursbrist (1) • Gick inte att få med i planeringen utan har fått skjutas på framtiden (1) • P.g.a. personal slutat och pågående avloppsprojekt har det inte genomförts inspektioner under kampanjtiden, varken detaljinspektion eller systeminspektion (1) • Inte haft tid att inhämta de nya kunskaper som krävs (1) • Ont om tid. Var dock med på ett systemtillsynsbesök i grannkommun. (1) 						

^b Mycket kortfattat svar, som anger att man bara deltagit i innemiljöprojektet, och ger svar i den enkäten. Lilla Edets svar finns därför inte med i de följande tabellerna.

^c Av både Skövdes och Strömstads svar, de kommuner som gjort flest inspektioner, framgår att de (av olika skäl) inte riktigt räknat in all tid som åtgått.

Tabell B	
Kommuner som inte besvarat enkäten	
Ale	
Bengtsfors ^d	
Bollebygd	
Borås	
Essunga	
Grästorp	
Gullspång	
Göteborg	
Herrljunga	
Hjo	
Härryda	
Kungälv	
Mariestad	
Mellerud	
Munkedal	
Mölnadal	
Orust	
Sotenäs	
Svenljunga	
Tanum	
Tjörn	
Tranemo	
Töreboda	
Uddevalla	
Ulricehamn	
Vårgårda	
Vänersborg	
Öckerö	
SUMMA	28

---

^d Bengtsfors har svarat på så sätt att man meddelat att man inte hinner med att besvara enkäten

Tabell C Omdöme om handledning, upptaktsmöten	4a Upptaktsmöten	4b Handledningen i stort	4c Orientering om systemtillsyn	4d Orientering om egenktrl o. regler	4e Steg-för-stegan- visn.	4f Förslag om förenk- lad systemtills.	4g Exempel på fråge- lista	4h Exempellista stück- provvis verifik.	4i Bilagor med brev- mallar m.m.	4j Projektets omfattning	4k Råd och stöd från AG	4l Hur angeläget var/är projektet
Alingsås		4	4	4	3	4	3		4	4		4
Dals-Ed	5	5	4	5	5	4	5	5	4	5		4
Färgelanda	5	5	5	5	5	5	5	5	4	3		5
Götene	4	5	4	5	4	4	4	4	4	4		5
Lerum	3	4	4	4	4	4	4	4	4			3
Lidköping		4	3	4	4	4	4	4	3	4		5
Skara	5	5	4	4	5	5	4	4	4	4		5
Skövde	5	5	5	5	5	5	5		5	5	5	5
Stenungs- und		3	3	4	4	3	4	4	4	3		3
Strömstad	5	4	3	3	3	2	3		4	5		5
Tibro	4	4	4	4	4	5	4	3	5	5		4
Åmål	3	4	4	3	4	4	4	3	5	4		5
Ej inspekterat												
Falköping	4											3
Karlsborg	4											3
Lysekil		4	4	4	3	4	4	4	4	2		4
Mark	4	4										5
Partille												
Tidaholm												
Trollhättan												4
Vara	4	4	4	4								4
MEDEL	4,2	4,3	3,9	4,1	4,1	4,1	4,1	4,0	4,2	4,0	5,0	4,2
Antal svar	13	15	14	14	13	13	13	10	13	12	1	18

Några kommentarer (delvis i sammandrag) som lämnats i anslutning till dessa svar:

- 4g, frågelista, är inte helt logisk. Först frågor om balken och då är det lätt att komma in på hänsynsregler och kretsloppsprinciper, och när man pratar rutiner kommer man exempelvis in på kemikalier och avfall. Dessa frågor återkommer sedan enligt listan längre ner. Frågelista dock väldigt bra stöd.(Strömstad)
- Metoden mest användbar på något större företag som kommit igång (Stenungsund)
- 4g, körde listan rätt igenom, fann att vissa frågor blivit besvarade på tidigare frågor. 4 h Väldigt lätt att fastna vid rundvandringen och djupdykning skede automatiskt (Götene)
- Handedningen måste revideras, för man kom tillbaks till samma fråga vid flera tillfällen (Alingsås)
- Vi uppfattar egenkontroll som mer viktigt (~ 4), systemtillsyn mindre viktigt eftersom det tar så lång tid (~2) (Karlsborg)

- Kampanjtiden kunde varit längre! Steg-för-steganvisningarna känns lite för detaljerade (Lysekil)
- Men vissa av principerna har använts vid tillsynsbesök (Vara, som inte deltagit)
- Helt enkelt utomordentligt förträffligt material! (Färgelanda)

Tabell D Vad man inspekterat	Industrier		Service		Kommun- nalteknisk vers.h.		Jordbruk		Annan miljöfarlig		Vårdlokaler, hygienloka- ler, hotell m.m.	Annat
		typ		typ		typ		typ		typ		
Alingsås	3											
Dals-Ed	1	C	1	C								
Färgelanda °	2	1C 1B										
Götene	1	C										
Lerum	1	C										
Lidköping	1	B			1	B			1	B		
Skara	2	C			1	C						
Skövde	16	1C 13B 2A	3	C	1	B			1	A		
Stenungs- und									2	C		
Strömstad	5	4C 1U	16	C, U					3	2C 1U		
Tibro	2	C	2									
Åmål	2	B, C										
SUMMA	36		22		3		0		7		0	0

° C-verksamheten inspekterades två gånger. Totalt 3 inspektioner på två industrier

Tabell E Hur man inspekterat	6a Antal personer som genomförde varje insp.	6b Har andra än miljöinspektörer deltagit?	6c Samverkan med annan kommun?	6d Kontakt med andra myndigheter innan inspektion	6e Förberedelsestid per inspektion, timmar	6f Tiden per inspektion, timmar
Alingsås	2				4 - 6	4
Dals-Ed	2	Nej	Nej	Nej	12	5 - 6
Färgelanda	1	Nej	Nej	Ja Lst (B-obj), Räddningstj. (C)	10	5
Götene	3	Nej	Ja ^f	Nej	4	5
Lerum	2	Nej	Nej	Nej	4 - 5	2 - 3
Lidköping	2	Nej	Nej	Nej	4 - 6	4 - 8
Skara	2	Nej	Nej	Nej	3	3 - 4
Skövde	1 - 2	Nej	Nej	Nej	3 - 16	1 - 4
Stenungsund	2	Nej	Nej	Nej	3 - 4	3 - 4
Strömstad	1 - 2	Nej	Nej	Nej	1 - 3	1 - 3
Tibro	2	Nej	Nej	Nej (dock viss kontakt m räddningstj. i ett fall)	2 - 6	6 - 8
Åmål	2	Nej	Nej	Nej	4 - 6	2,5

	6g Skedde utfrågning/redogörelser vid			6h Gjorde verifierande stickprovskontroller?	6i Gjordes någon insp. med förenklad teknik
	inspektions-sammanträde	planerade intervjuer	både och		
Alingsås	X			Ja, alltid	
Dals-Ed			X	Ja, alltid	Nej
Färgelanda			X	Ja, alltid	Nej
Götene	X			Ja, alltid	Nej
Lerum	X			Ja, alltid	Nej
Lidköping	X			Ja, i ett av tre fall	Nej
Skara	X			Ja, men inte vid alla insp	Nej
Skövde			X	Ja, men inte vid alla insp	Nej
Stenungsund	X			Ja, alltid	Nej
Strömstad	X			Ja, alltid	Nej
Tibro	X			Ja, men inte vid alla insp.	Nej
Åmål	X			Ja, men inte vid alla insp.	Nej

^f Lånat inspektör från Vara kommun

Kommentarer (delvis i sammandrag):

- Ett lyckat försök att integrera systemtillsyn enligt MB med egenkontrolltillsyn enligt livsmedelslagen (Tibro)
- Eftersom det var förstagångsinspektioner gjordes grundligare detaljkontroll än endast stickprov. (Strömstad)
- Ingen av inspektionerna var en förstagångsinspektion utan "systeminspektioner" har skett där regelbundet under flera års tid. Årets inspektioner har dock utvecklats positivt enligt MVG's modell. (Färgelanda)

Tabell F Uppfattning om systemtillsyn, mot bakgrund av erfarenheterna från kampanjen	7a Allmänt omdöme om metoden	7d Inspektionssammanträde	7e Intervjuer	7f Verifierande detaljinspektion	7g Att vara två som gör inspektionen
Alingsås	4	5			5
Dals-Ed	5	4	3	5	5
Färgelanda	5	5	4	5	
Götene	5	4		4	4
Lerum	4	5	3	5	5
Lidköping	4,5	4,5		3	3
Skara	5	4		4	5
Skövde	3	3	3	4	5
Stenungsund	4	3		3	5
Strömstad	5	4		5	5
Tibro	5	4		3	4
Åmål	4	4		4	3
<u>Ej deltagit fullt ut</u>					
Vara	4	4	3	3	4
MEDEL	4,4	4,1	3,2	4,0	4,4
Antal svar	13	13	5	12	12

<p>7b Positiva faktorer att framhålla:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mer meningsfullt för alla parter - när längre (Färgelanda) • Genomarb. Vissa företag bättre förberedda. (Lidköping) • Kampanjen gett ökad förståelse för egenkontroll (Skara) • Stimulerande att arbeta tillsammans med en kollega (Skara) • Systematik, penetrering av företaget (Tibro) • Ger bra inblick i vilken koll VU har på lagar och regler, ger också bra diskussion om verksamheten (Strömstad) • Lyfter fram betydelsen av bra dokumentation och genomtänkt egenkontroll (Stenungsund) • Man driver på företagen till egenkontroll och eget ansvar (Skövde) • Bra stöd för företagen (Lerum) • Bra överblick och helhetsbild av verksamheten. Ger VU chans att förbereda sig ordentligt inför besöket samt att vi tas på allvar som inspektörer.(Götene) • Bra diskussioner med VU (Dals-Ed) • Miljöfrågorna lyfts upp till VD-nivån (Alingsås)
<p>7c Negativa faktorer att framhålla:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kräver mer kunskap och tar mer förberedelse-tid (Färgelanda) • Mer tid (Lidköping) • Ju duktigare företag desto bättre resultat (Tibro) • Räcker inte, men är bra som hjälpmedel. Då det varit mest förstagångsbesök dock mycket bra utan negativa sidor (Strömstad) • Tar tid. Alla företag är inte mottagliga för information, t.ex. på grund av kunskapsbrist. Metoden bygger på att man ska ha en samtalspartner på företaget, om det saknas blir inspektionen lätt en monolog. Konkreta åtgärdsförslag kommer i skymundan (Skövde) • Kan bli överambitiöst för mindre företag (Lerum) • Kan bli mycket pratr runt pappren och svårt hinna med verifikationer (Dals-Ed)
<p>7h Någon skillnad på hur metoden fungerar på små eller stora företag:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Företagets inställning och förberedelse mer avgörande (Lidköping) • Lika bra, men viktigare på det stora företaget, där andra metoder inte kan tillämpas alls med någon större framgång (Färgelanda)

	<ul style="list-style-type: none"> • Lättare då företaget har en miljöansvarig och även genomgått miljö kvalitetsarbete (Skara) • På små företag finns ofta ingen egentillsyn att kontrollera (Åmål) • Inte små eller stora, men miljömedvetna eller inte. Lättare få dialog med företag som börjat utvecklingen. Företag som ger blanka f-n i allt fortsätter med det även med en systematisk genomgång. Där fordras förelägganden, förbud, sanktionsavgifter, åtalsanmälan för att få effekt (Tibro) • Ingen skillnad i hur metoden fungerar, bara att det går lättare på certifierade företag, för de vet vad man pratar om. De större mer mottagliga för information, har tid att prata etc.(Strömstad) • Bra på stora - dåligt på små (utan organisation) (Stenungsund) • Oftare finns en samtalspartner på större företag, inspektionssättet ger färre utbyte (Skövde) • Troligen mycket bättre på större företag (Lerum)
<p>7i Viktigast att utveckla i metoden:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Branschanpassa (Lidköping) • För vår del - att kunna vara två eller tre inspektörer på plats (Färgelanda) • Idéer om praktiskt genomförande av egenkontrollen (Skara) • Viktigast nog att börja använda modellen och lära sig hantera den (Tibro) • Kanske få fram tips att få igång småföretagen? De ligger långt efter (Stenungsund) • Inspektörssammanträde först och stickprovvis kontroll vid rundvandring efterföljande inspektörsmöte och sist slutmöte (Götene) • Genomgång av frågelistan (Götene) • Frågelistan, så man inte kommer tillbaka till samma frågor (Alingsås)
<p>Kommentarer (delvis i sammandrag):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Många saker som tas upp, t.ex. energibesparing är svåra att följa upp eller precisera (Skövde) • I de fall denna metodik kan användas är den mycket bra. Det ses dock inte av oss som att det är alltid det är relevant att använda beroende på företagets storlek mm.(Lerum) • Två kommentarer anger att det är viktigt vara två inspektörer, men kanske främst i detta skede/vid förstainspektioner. 	

Tabell G Hur har VU upplevt denna tillsyn?	8a Allmänt omdöme
Alingsås	4
Dals-Ed	5
Färgelanda	5
Götene	4
Lerum	4
Lidköping	3
Skara	4
Skövde	3
Stenungsund	4
Strömstad	
Tibro	5
Åmål	3
MEDEL	4,0
Antal svar	11

8b Positivt som VU upplever det:	<ul style="list-style-type: none"> • Bra med en koncentrerad insats där de även får svar på en del frågor, tips m.m. (Tibro) • Effektivare och mer systematiskt. Kan omfatta mycket mer än traditionell inspektion av detaljer (Färgelanda) • Ser på helheten och tillsynsmyndigheten är intresserad av företaget, är inte bara kritisk. (Skara) • VU väl förberedd på inspektionen (Götene) • Att vi hann med att förklara vikten av systematisering och dokumentation. (Dals-Ed)
8c Negativt som VU upplever det:	<ul style="list-style-type: none"> • Hög tidsåtgång (Tibro) • Fler tjänstemän behöver engageras. Bara lite ovan först gången, sedan fungerade det fint (Färgelanda) • Tar mycket tid (Skara) • Vet inte, kanske fruktade de lite "polisinspektion" inna vi kom, men verkade sedan uppskatta besöket. (Dals-Ed)
8d Viktigast att utveckla/förändra i metodiken enligt VUs önskemål:	<ul style="list-style-type: none"> • VU önskar fler tillfällen per år än vad vi har resurser till (Färgelanda)
Kommentarer (delvis i sammandrag): <ul style="list-style-type: none"> • Då det är förstagångsbesök har de inget att jämföra med. Större företag tycker dock det är positivt med besök, de mindre förstår inte varför vi kommer över huvud taget (Strömstad) 	

- Vi upplevde företagen var glada att ordentligt få visa vilket arbete de lagt ned på egenkontrollen (Stenungsund)
- De flesta företagare var positiva efter besöket, om detta beror på metodiken eller för att inspektionerna mycket gick ut på att vi lämnade information och inte detaljgranskning, vet vi inte. (Skövde)
- Vi fick ingen direkt redogörelse för hur tillsynen upplevdes. Men det kändes positivt förutom i ett fall då VD:n ej tog sig tid, han hade glömt bort att vi skulle träffas allihop efter lunch trots att vi satt i ett angränsande rum hela fm och anpassat slutmötet efter hans behov. Tillsynen känns positivare eftersom vi inte bara slår ner på brister utan tittar mer övergripande på verksamheten (Skara)
- De har sannolikt inte reflekterat särskilt över det. Dock kan sägas att återkopplingen på de råd som gavs blev mycket bra och åtgärder redovisades i årsrapporten, vilket tyder på att nånting funkat.(Lerum)
- VU vid vår inspektion tycker att företag som har miljöcertifierats borde kunna slippa årliga inspektioner och att tillsynsmyndigheterna kunde satsa sina resurser på tillsyn av de mindre företagen istället.(Götene)

Tabell H Fråga 9	
Hur är VUs egenkontroll?	
Alingsås	
Dals-Ed	1
Färgelanda	4
Götene	3
Lerum	2
Lidköping	3,5
Skara	4
Skövde	2
Stenungsund	2
Strömstad	2
Tibro	2
Åmål	4
Ej deltagit fullt ut	
Vara	2
MEDEL	2,6
Antal svar	12

<p>Vanliga brister:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bristfällig dokumentation (Lidköping) • Kunskaperna om kemikalier är bristfällig och man har svårt att få hjälp med detta av t ex konsulter. Leverantörerna lämnar ofta företagen i sticket och informationen är utformad så att alla kemikalier beskrivs som jättefarliga och kräver heltäckande skydd (vilket därför inte respekteras).(Färgelanda) • Chefer kommer och går alltför ofta och kontinuiteten i egenkontrollen blir då dålig (Färgelanda) • Omdömet baseras på större företag med miljöledningssystem. Rutin för rapportering till myndighet vid tillbud saknas (Åmål) • Har inte funderat på risker i verksamheten, känner inte till frordningen, saknar dokumentation av muntliga rutiner (Vara) • Saknas dokumentation. Systematisk Arbetsmiljökontroll förväxlas med egenkontroll enligt miljöbalken. Saknas kunskap, kompetens och egen motivation, annat prioriteras. (Tibro) • VU kan inget om MB, eller om egenkontroll. Dokumentation saknas (Strömstad) • Dokumenterat ansvarsförhållande. Att det inte finns någon egenkontroll alls. Många har dock muntliga rutiner för vissa arbeten (Stenungsund) • Kunskap saknas på plats, dokumenterade rutiner saknas, väsentliga delar i verksamheten är inte upptagna i egenkontrollen. (Skövde) • Bristande dokumentation, rutiner kring farligt avfall, riskbedömning saknas ofta (Skara) • Dålig koll på regler rent allmänt (Lerum) • Vem har ansvar för vad, hur/vad görs vid avvikelser (Dals-Ed)
<p>Kommentarer (delvis i sammandrag):</p> <ul style="list-style-type: none"> • De certifierade verksamheterna har bra koll, stort hopp till de andra (Strömstad) • Stora förbättringar har genomförts de senaste åren! (Färgelanda) • Överhuvudtaget är det svårt att bedöma egenkontrollen. Riskbedömning, kunskap om lagstiftning, produktvalsregeln, osv - när är detta uppfyllt?(Skövde) • Det finns ett stort informationsbehov, vi kanske inte vet hur det ska se ut när det är färdigt och det kanske upplevs negativt. • Det företag vi besökte bar ett undantag (Lerum) • Vid vår enda inspektion var egenkontrollen väl dokumenterad, men vid tillsynsbesök på mindre verksamheter är egenkontrollen i allmänhet dåligt dokumenterad. (Götene) 	

Tabell I Fråga 10 Om bristfällig egenkontroll, viktigast för att få en förbättring?	Att företagen inför miljöledning	Information från myndigheter	Information från branschorgan	Inspektioner	Annat
Alingsås					
Dals-Ed			X	X	
Färgelanda	X			X	
Götene	X			X	
Lerum			X	X	
Lidköping			X	X	
Skara	X			X	
Skövde	X		X		
Stenungsund			X	X	
Strömstad			X	X	
Tibro			X	X	
Åmål			X	X	
<u>Ej deltagit fullt ut</u>					
Vara	X			X	
Antal	5	0	8	11	0
<p>Kommentarer (delvis i sammandrag):</p> <ul style="list-style-type: none"> • De verksamheter som infört miljöledningssystem har själva funderat igenom sin verksamhet och kontrollerat vilken lagstiftning som gäller för verksamheten. Här fungerar egenkontrollen bra. Övriga vet knappt vad det är. Information försvinner i all annan information. Inspektioner och krav kan dock driva på. (Strömstad) • Miljöledningssystem är viktiga också men för mindre företag kommer detta knappast att bli aktuellt. För dessa spelar branschorganisationerna en stor roll och kan påverka arbetet mycket (Lerum) • Endast besökt B-objekt, men vid rutintillsyn hos C-objekt finns mycket att önska (Alingsås) 					

Tabell J Fråga 11 Uppföljning av tillsynsbesöken X = ja Siffror = ja, antal	Råd, rekommendationer etc., muntligt eller skriftligt	Förelägganden	Vitesförelägganden	Åtalsanmälningar	Miljösanktionsavgifter
Alingsås	3				
Dals-Ed	2				
Färgelanda	X				
Götene	1				
Lerum	X	X			
Lidköping	X				
Skara	X				
Skövde	6				
Stenungsund	X				
Strömstad	X	X			
Tibro	X				
Åmål	1				

Kommentarer (delvis i sammandrag):

- De två företagen hade riktigt bra egenkontroll. Uppföljt bara med inspektionsrapporter (Stenungsund)
- Alltid skriftlig rapport med sammanfattning, råd och information om vad som kommer att följas upp nästa gång (Färgelanda)
- Alla har fått någon slags skrivelse. Överenskommelser om datum för åtgärd har gjorts med några, hålls inte det går vi vidare med förelägganden (Skövde)
- Ej skickat något ännu, det blir skriftliga rekommendationer (Skara)
- Råd vid besöksfallet, föreläggande vid inspektionsrapporten (Lerum)

Tabell K Fråga 12 Beskrivning av eventuella vitesföreläggande, åtalsanmälningar, miljösanktioner etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Jag undviker att jobba på detta sättet så långt det är möjligt.... (Färgelanda) • En hel del råd rörande egenkontrollsystemet gavs vid besöksfallet muntligt. Dessa har sedan följts upp av företaget som redovisat åtgärder i sin årsrapport. Föreläggandet gick ut på att de skulle redovisa åtgärder för att minska lösningsmedelsförbrukningen. (Lerum)
--	--

Huvudmän

Länsstyrelsen i Västra Götaland, Västra
Götalandsregionen, Kommunförbunden i länet,
kommunernas miljökontor

Adress

Miljösekretariatet Västra Götalandsregionen
Box 1726 501 17 Borås Tel 033-17 48 00

Webbplats

www.miljosamverkan.se

Projektledare

Lasse Lind Tel 0532-714 47
lind.lasse@telia.com